సర్వమంగళ

అయిదేళ్ళ తర్వాత గురువుగారిని కలుసుకోబోతున్నందుకు చాలా ఆనందంగా వుంది. అయితే ఈ ఆనందానికి వెనుక ఒక నీలి నీడ లేకపోలేదు. మానవ జీవితంలో అయిదేళ్ళ కాలం స్వల్పమైనదేమి కాదు. ఈ వ్యవధిలో అనుకోని విషయాలెన్నయినా జరగొచ్చు.పైగా మా వూరిని వదిలేటప్పటికే ఆయనకు అరవైయేళ్ళు. సజీవులై వుంటే ఇప్పుడాయనకు...ఛీ, ఛీ. అమంగళం శాంతించు గాక!

అతీ గతీ తెలుసుకోడానికి ఉత్తరాలు రాయని నేరం నాది కాదు. గుండ్రాళ్ళను బావిలో పడేస్తే నీటి బుడగలైనా వస్తాయి. నా ఉత్తరాలకా మాత్రం రెస్పాన్సు కూడా లేకపోయింది. అయితే ఒకటి. నేను రాసింది కరెక్ట్ చిరునామా కాదేమో! ఇందుకైనా బాధ్యత నాది గాదు. గురువు గారిదే! శేష జీవితాన్ని ఆయన బళ్ళారిలో గడపదలచు కున్నాడు. చిరునామా యిచ్చి వెళ్ళమని అర్థించాను. 'ఏముందీ! జిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ ఆసుపత్రికి వెనుక వైపున' అన్నారు. "రాయవరం విశ్వపతిశాస్త్రిగారు, ఫేమస్ సొయెట్ అండ్ స్టోరీ రైటర్, బిహైండ్ ది డిస్ట్రిక్ట్ హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్, బళ్ళారి" అంటూ నేను ఉత్తరాలు రాశాను. ఒకటి – ఆ మాత్రపు వివరాలు పోస్ట్‌మాన్‌కు చాలకపోయి వుండాలి. రెండు – తన పేరు, ప్రతిష్ట ఇతరులకు తెలియనీ కుండా గురువుగారు అజ్ఞాతంగానైనా జీవిస్తూ వుండాలి. మూడు – ఉత్తరాలు రాసి పరిచయాలు నిలబెట్టుకోడంలోను, లేదా పెంపొందించుకోడంలోను ఆయనకు బొత్తిగా ఆసక్తి అయినా లేకపోవాలి.

అయితే నేనైనా ఇంతకాలం తరువాత శాస్త్రి గారిని చూచి రావడానికి బయల్దేరడం నిస్వార్థంగా జరుగుతున్న పనేమీ గాదు. అంతఃకరణాలు, ఆత్మీయతలు అనేవి వట్టి పడికట్టు రాళ్ళలాంటి పదాలైపోయాయి. పని గట్టుకుని వెళ్ళి ఒక వ్యక్తిని చూచి రావడానికి అవి తమంతటవే చాలడం లేదు. అందుకు మరొక ప్రబలమైన కారణం రావలసి వస్తోంది. నాకలాంటిదొకటి ఏర్పడింది. "విజయాంధ్ర" పత్రిక ఉప సంపాదకులు కారుమంచి సుబ్బారావు గారితో నాకు చెప్పుకోదగ్గ పరిచయం వుంది. గడచిన వేసవి సెలవుల్లో నేను హైదరాబాదు వెళ్ళినప్పుడు ఆయన, నేనూ హుసేన్‌సాగర్ గట్టుపైన కూర్చుని దాదాపొక గంటసేపటివరకు సమకాలీన సాహిత్య విషయాలు ముచ్చటించుకున్నాం. అప్పుడు మాటల సందర్భంలో విశ్వపతిశాస్త్రిగారి ప్రసక్తి వచ్చింది. ఆశ్చర్యమేమిటంటే సుబ్బారావు గారాయన్ను కీర్తిశేషుల్లో జమకట్టి వుండడం! నిరుద్యోగులు ఎంప్లాయిమెంటు ఆఫీసులో పేరు 'రెన్యూ' చేయించుకున్నట్టుగా రచయితలున్నూ ఏడాది కొకటి రెండుసార్లయినా పత్రికల్లో తమ పేరు పడేటట్టు చూసుకోవాలి. శాస్త్రిగారు పాతికేళ్ళకు మునుపెప్పుడో అస్త్రసన్యాసం చేసేశారు మరి! ఇదాయన కోరితెచ్చుకున్న శిక్షే!

"అబ్బే, ఆయన జీవించే వున్నారండీ సుబ్బారావుగారూ! ప్రస్తుత నివాసం బళ్ళారి. అక్కడికి వెళ్ళక ముందు ఒక ప్రయివేటు హైస్కూల్లో పనిచేస్తూ ఆయన మూడేళ్ళపాటు

మా వూళ్లోనే వున్నారు. అప్పట్లో వీలైనప్పుడల్లా నేనాయన్ను కలుసుకుంటూ వుండేవాణ్ణి. మీరు "కమిట్‌మెంట్" అంటుంటారు చూడండి! దాని విశ్వరూపాన్ని నేనాయనలోనే చూచాను. తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాలకు అంతగా కట్టుబడిన వ్యక్తి ఇంకొకర్ని నేను చూడనేలేదు" అన్నాను.

"అయ్యో! అట్లాగా!" అంటూ నొచ్చుకున్నారు సుబ్బారావుగారు. "మేష్టరు గారూ! మీరు మా కోసం ఓ పని చేస్తారా? ఈ శతాబ్ది మలితరం కవుల్లో ఒకరుగా, సీనియర్ కథకుల్లో విశిష్టులుగా విశ్వపతిశాస్త్రిగారి పట్ల మాకు గౌరవం వుంది. అలాంటి పెద్దల్ని గురించి ఈ తరం వాళ్ళకు తెలియవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుందని మా నమ్మకం. మీరొకసారి శాస్త్రిగారిని కలుసుకుని ఆయన జీవితాన్ని గురించి, సాహిత్య వ్యాసంగాన్ని గురించి వివరాలు సేకరిస్తే ఆ ఇంటర్వ్యూను మేము పత్రికలో వేసుకుంటాం" అంటూ కొనసాగించి "ఖర్చులన్నీ మేమే పెట్టుకుంటాంలేండి!" అంటూ భరోసా కూడా ఇచ్చేశారు సుబ్బారావుగారు.

తీర్థానికి తీర్థము, స్వార్థానికి స్వార్థము! నా బళ్ళారి ప్రయాణం అలా ఒనగూడింది.

తిరుపతిలో నేనెక్కింది రాయలసీమ ఎక్స్‌ప్రెస్. ఇది తెల్లవారు జామున ఏ రెండు గంటలకో రాయచూరు చేరుకుంటుంది. అక్కడి నుంచీ బళ్ళారికి బస్సులుంటాయని తెలిసింది.

నిజానికి జీవిత విశేషాల కోసం నేను శాస్త్రిగారితో కొత్తగా ఇంటర్వ్యూ జరపవలసిన పనిలేదు. స్వవిషయాలను గురించి ఏకరువు పెట్టే ఆసక్తి ఆయనకు బొత్తిగా లేకపోయినప్పటికీ నేనెట్లాగో ఒకటి, అరా వివరాలు రాబడుతూ వచ్చి ఆఖరుకు స్థూలంగానైనా ఆయన జీవిత చరిత్రను ఊహించుకోగలిగాను. శాస్త్రిగారి జన్మస్థలం శ్రీకాకుళం జిల్లాలో పలాసా. చిన్నప్పుడే తల్లి చనిపోయింది. ఒరిస్సా రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటులో తాశీల్దారుగా పనిచేస్తూ వుండిన తండ్రి ఒరియా రాయస్తుల అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. ఆ రెండో పెళ్ళి తర్వాత తండ్రీ కొడుకులు ముఖాలు ముఖాలు చూచుకోనేలేదంటే ఆ మాట నమ్మడానికి శక్యమైనదిగా వుండదు. అయితే అక్షరాల నిజం. పునర్వివాహం గురించి కాదు గానీ, అది సాంప్రదాయ విరుద్ధం కావడం దగ్గరే వచ్చింది పేచీ. శాస్త్రిగారు విజయనగరంలో మేనమామల యింట వుండి హైస్కూలు చదువు ముగించారు. ఉన్నత విద్యాభ్యాసం కూడా అక్కడే జరగవలసింది. కానీ ధర్మ విపర్యయమనేది ఇంట్లో జరిగి, ఊళ్ళో జరగకపోవచ్చుననడానికి వీల్లేదు గదా! స్థానిక కళాశాల ప్రిన్సిపాలు గారితో శాస్త్రిగారికో గొడవొచ్చిపడింది. బ్రహ్మసమాజానికి చెందిన ప్రిన్సిపాలు పేరు పరమహంసగారు. ఆయన కెక్కడలేని సంస్కరణల పిచ్చి. 'చాతుర్వర్ణ సమాజమూ – దాని బాగోగులు' అన్న విషయంపై ఆయన ఒక సదస్సు ఏర్పాటు చేశారు. ప్రారంభంలో వృత్తుల్ని బట్టి వర్ణాలేర్పడ్డాయనీ, కానీ దేనికదే విడిగా గాకుండా అన్ని వర్ణాలు ఒక సమాజంలోనే వుండి అనేక విషయాల్లో ఒకదానిపైన ఒకటి ఆధారపడి వుండడంవల్ల కాలక్రమంలో వర్ణ సాంకర్యం తప్పలేదనీ, అందువల్లనే బ్రహ్మంగారు "ఏ కులమని నను వివరమడిగితే ఏమని తెలుపుదు లోకులకు' అంటూ నిర్వేదం ప్రకటించ

వలసి వచ్చిందనీ కొందరు పెద్దలు తమ శాస్త్ర పాండిత్యాన్ని, లౌకిక విజ్ఞానాన్ని కలబోసి సుదీర్ఘోపన్యాసాలిచ్చేశారు.

పరమహంసగారి ప్రియ శిష్యులు కొందరైతే మరి కొంత దూరం వెళ్ళి మానవ యాత్రా ప్రస్థానం తొలి మజిలీల్లో మతాలు, కులాలు లేనే లేవనీ, చివరి దశల్లోను వుండబోవనీ, నడిమంతరపు అడ్డుగోడలు నడిమంతరంలోనే నడ్డి విరిగి నేలమట్టం కాక తప్పదనీ బహిరంగంగానే పగటి కలలు కన్నారు. అప్పటికి శాస్త్రిగారి వయస్సు పద్దెనిమిదేళ్ళే. కానీ కొదమ సింగానికి వయసుతో ఏం పని? ఆయన లేచి సదస్సు ఏర్పాటు చేయడానికి వెనుక నిర్వాహకులకు గల దురుద్దేశాన్ని చీల్చి చెండాడేశారు. అలాంటి సదస్సులు వెయ్యి జరిగినా సనాతన ధర్మానికి వాటిల్లే సేగియేది వుండదని ఢంకా బజాయించి చెప్పేశారు. అంతటితో వూరుకొన్నారా? టి.సి ఇప్పించుకొని ఆ కాలేజీకి స్వస్తి చెప్పేశారు. తల్లి నగలు కొన్ని మిగిలి వుంటే వాటిని తెగనమ్మి, రాజమండ్రి వచ్చి అక్కడ విద్యాభ్యాసాన్ని కొనసాగించారు. పట్టభద్రులైన తర్వాత ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కూడా అక్కడే పొందారు. ఉద్యోగిగా చెన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విద్యా శాఖలో కాలు మోపారు. క్రీడాకారుడు పుట్‌బాలును తన్నినట్టుగా ఆ ఉద్యోగం ఆయన్ను ఎక్కడికి పడితే అక్కడికి విసిరిపారేస్తూ వచ్చింది. ఇలా బదిలీలు ముంచుకరావడానికి కూడా, ఆయన విలక్షణ వ్యక్తిత్వమే కారణమని చెప్పాలి. డి.ఇ.ఒ. గారితో ఘర్షణ, జిల్లా బోర్డు అధినేతలకు ఆగ్రహం తెప్పించడం, సహోద్యోగులతో సరిపడకపోవడం, డిపార్టుమెంటుకు ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలు, ఎంక్వయిరీలు, బెదిరింపులు – ఇలా ఎన్నెన్నో ఆటుపోట్లకు గురవుతూ కూడా ఆయనకొన్ని దశాబ్దాలపాటు సాహిత్య వ్యాసంగం కొనసాగించారంటే, అది ఆయన ఆత్మ బలానికి నిదర్శనమని నేను భావిస్తూ వుంటాను.

నేను కాలేజీలో చదువుకునేటప్పటికి విశ్వపతి శాస్త్రిగారి పేరు సాహిత్య ప్రపంచంలో ప్రముఖంగా వినవస్తుండేది. వార, మాసప్రతికల్లో ఆయన వ్యాసాలు, కథలు, పద్య ఖండికలు, గేయ నాటికలు తరచుగా వెలువడుతుండేవి. అన్నట్టు నాకాయన పేరు బాగా గుర్తుండిపోవడానికి మరొక ముఖ్యమైన కారణం కద్దు. తొమ్మిదో తరగతి తెలుగు వాచకంలో ఆయన రచించిన చారిత్రక గాథ ఒకటి మాకు పాఠ్యభాగంగా వుండేది. పేరు సరిగ్గా గుర్తు లేదు. "ధర్మచ్యుతి, ధర్మగ్లాని, ధర్మహాని ఇలాంటిదేదో అయివుండాలి. గ్రీకు చక్రవర్తి అలెగ్జాండరుకు ప్రతినిధిగా సెల్యూకస్ భారతదేశంలో ఒక భూభాగాన్ని పాలిస్తూ వుంటాడు. సెల్యూకస్‌కు మూడోతరం వాడు ప్రొకారియన్. ఈ ప్రొకారియన్ ముద్దుల కొడుకు ప్లాటోమ్. నూనుగు మీసాల నూత్న యౌవనుడైన ప్లాటోమ్‌కి పంచకల్యాణి గుర్రంపైన సాయంకాలాలలో షికారుకు వెళ్ళి రావడం అలవాటు. అతడు మామూలుగా షికారు వెళ్ళే చోట ఓ కొండచరియలో చిన్న నది ఒడ్డున ఒక అందమైన దేవాలయం. శ్యామలీ చిదానందులు అక్కడ భగవత్కైంకర్యంలో నిమగ్నులై వున్న పూజారి దంపతులు. భక్తుల ద్వారా లభించే కొద్దిపాటి రాబడే వారికి జీవనాధారం. వారి ఏకైక సంతానం తరళనయన. ప్లాటోమ్ తొలి చూపులోనే ఆమెను ప్రేమిస్తాడు. పూలు పండ్లు, ఆభరణాలు మొదలైన ప్రేమ కానుకలు ఆమెకు బహూకరిస్తాడు. వచ్చీ రాని ప్రాకృతంలో తన కోరికను

బయటపెడతాడు. తరళనయన నిర్ఘాంత పడిపోతుంది. తన తల్లిదండ్రులు ఎంతటి నిష్ఠాగరిష్ఠులో వివరించి, వైదిక ధర్మానికి వ్యతిరేకంగా జరిగే చర్యను వాళ్ళు సహించరని హెచ్చరిస్తుంది. ప్లాటోమ్ వినిపించుకోడు. పెళ్ళి కార్యం కాస్తా జరిగిపోతే వాళ్లు తమంతట తామే సర్దుకోగలరు లెమ్మని నచ్చజెబుతాడు. గుర్రంపైన తీసుకెళ్ళి పోయి భారతీయ సాంప్రదాయానుసారంగానే ఆమెను పెళ్ళాడేస్తాడు. అయితే వధువు తల్లిదండ్రుల విషయంలో అతడు వేసుకున్న అంచనా ఘోరంగా వీగిపోతుంది. తర్పణాలు వదిలిపెట్టి, పిండ ప్రదానాలు చేసి తన కూతురు చనిపోయింది పొమ్మని చిదానందుడు బహిరంగ ప్రకటన గావిస్తాడు. నిక్షేపంగా బ్రతికి వున్న కుమార్తెను చనిపోయినట్టుగా భావిస్తున్న ఆ తల్లిదండ్రుల పట్ల ప్లాటోమ్‌కి పట్టరాని ఆగ్రహం కలుగుతుంది.

ప్రతీకారం తీర్చుకోడానికన్నట్టుగా అతడు కొండచరియలో ఆ గుడికెదురుగానే ఓ భవంతి నిర్మించి, భార్యతో బాటు అందులో కాపురం పెడతాడు. ఐశ్వర్యాలలో మునిగి తేలుతున్న కుమార్తెను అనుదినమూ చూస్తూ రావడంవల్లనైనా ఆ వృద్ధ దంపతుల మనసులో మార్పు రావచ్చునని అతడాశిస్తాడు. కానీ ఆ ఆశ గూడా అడియాసే అయిపోతుంది. ధర్మభ్రష్ఠురాలైన కుమార్తెను చూస్తూ చూస్తూ జీవించడం సాధ్యంకాదనుకున్న ఆ దంపతులు విషపానం చేసి ఆత్మహత్యకు పాల్పడతారు. జీవితం పట్ల విరక్తి చెంది తరళనయన సన్యాసినిగా మారిపోతుంది...

ఈ కథ మా క్లాసులో పెద్ద అలజడికి దారితీసింది. ముగింపు బాగుండలేదని కొందరు, ఇంతకంటె సముచితమైన ముగింపు వుండబోదని కొందరు – ఇలా తరగతి రెండు జట్లుగా చీలిపోయింది. తెలుగు మేష్టారు చెన్న బసవప్పగారు రెండో పక్షాన్ని బలపరచడంవల్ల నేనున్నూ ఆ పక్షంలో వుండక తప్పింది గాదు. కానీ "నాలో నాకు తెలియని అంతర్వాణి ఏదో అరచి, గగ్గోలు పెట్టినట్టే వుండేది. రాత్రుల్లో ఏదైనా పీడకల వచ్చి మేలుకుంటే తరళయన దీనవృత్తాంతం జ్ఞప్తికి వచ్చి గుండె విషాద సాగరంలా ఘూర్ణిల్లిపోయేది.

పై కథ చదువుకున్న తర్వాత ఇరవై యేళ్ళకుగానీ నేను శాస్త్రిగారిని ముఖాముఖిగా కలుసుకోలేక పోయాను. అప్పట్లోప్రభుత్వోద్యోగులకు ముట్టే పింఛను నామమాత్రంగా వుండేది. అందువల్ల ఒక ప్రయివేటు విద్యా సంస్థలో పనిచేయడానికి ఒడబడి ఆయన మా వూరికి వచ్చారు. ఆ ప్రయివేటు స్కూలు వాళ్ళు గూడా నువ్వుల్ని గానుగాడినట్టు ఆయన బోధనాశక్తిని పూర్తిగా వినియోగించుకుని దయాభిక్షగా ఎంతో కొంత ప్రతిఫలం ముట్టజేప్పేవారు. ఉద్యోగం లాగే జీవితం గూడా ఆయన్ను చాలా చిన్న చూపే చూసిందని గ్రహించడానికి ఎంతో కాలం పట్టలేదు. ఇంట్లో దొంగలు పడితే కలిమిని దోచుకపోతారు. ఉత్సాహాన్ని, ఆనందాన్ని ఎవరు దోచుకపోతారు? కాలమే దోచుకపోతుందని చెప్పాలి. పుట్టిన బిడ్డలు ముగ్గురూ కూడబలుక్కున్నట్టు ఒకరి తర్వాత ఒకరుగా కాలగర్భంలో కలిసిపోతే, వృద్ధాప్యం రెక్కలు విప్పిన రాబందులా వెన్నంటి తరుముతుంటే ఎవరి బ్రతుకైనా మరెలా వుంటుంది? బంధువులతో సంబంధాలు తెగిపోయాయి మిత్రులసలే లేరు. పట్టించుకునేవాళ్ళు కరువై పోయారు. సాహిత్య ప్రపంచం విస్మరించింది. నౌకా భంగం

జరిగిన తర్వాత ఒంటరి దీవిలో చిక్కుపడిపోయిన ఇద్దరు సహ యాత్రికుల్లా ఆ దంపతులు ఒకరికొకరు తోడుగా మిగిలిపోయారు. ఎన్నడో ఓబి కాలంలో బళ్ళారి టీచర్స్ ట్రెయినింగు స్కూలులో పనిచేస్తుండగా కారు చౌకగా దొరికింది గదా అని కొనుక్కున్న ఖాళీ జాగాలో ఆయన ఒక పెంకుటిల్లు లేపి, దాన్ని నాలుగు వాటాలుగా చేసి అద్దెకిచ్చారట! లోకంతో మిగిలి వున్న లంకె అదొక్కటి మాత్రమే కాగా, ఆ బంధం ఆయన్ను బళ్ళారికి లాగింది. స్టేషనులో వీడ్కోలిచ్చిన వాణ్ని నేనొక్కణ్ణే. మూడు గోతం సంచుల పాత్ర సామాగ్రి, రెండు ట్రంకు పెట్టెల బట్టలు, అయిదారు అట్టపెట్టెల్లో పుస్తకాలు - ఈ సరంజామాతో ఎండిమ్రోడు వారిపోయిన రెండు మొక్కల్ని తొట్లల్లో పాతి, పార్సెల్ చేసి ఎక్కడికో పంపుతున్నట్టుగా, నేను వాళ్ళనిద్దర్నీ రైలెక్కించి బండి కదలిపోయిన తరువాత గూడా చాలసేపటి వరకు - శరీరంతో బాటు మనసు గూడా మొద్దుబారి పోయిన స్థితిలో ప్లాట్‌ఫారం పైన్నే నిల్చుండిపోయాను.

❁ ❁ ❁ ❁

బళ్ళారిలో దిగేసరికి మధ్యాహ్నం కావచ్చింది. ఎందుకైనా మంచిదని హోటల్లో ఓ గది తీసుకుని, స్నానమూ భోజనమూ కానిచ్చి, ఎండ తగ్గేదాకా విశ్రాంతి తీసుకున్నాను. ఈలోగా గమ్యాన్ని నిర్దేశించుకోవడంలో హోటలు కుర్రాడు కొంత వరకు నాకు తోడ్పడగలిగాడు.

"ఆస్పిటలు ఎనకాల హనుమంతరాయరు గుడి అని జెప్పండ! అడ రిక్షా దిగిపొండ! ఇంటి నంబర్లు గింబర్లు సరిగ్గుండవు. పలానాయన ఇల్లేడ అని అడగతా బోతే తెలిసినోళ్ళవురైనా జెబుతారులెండ!"

ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి ఒకప్పుడు బళ్ళారి పట్టణానికి పడమటి శివారుగా వుండేదట! పాతకాలపు నవాబులెవరో కట్టిపెట్టిపోయిన నేల కోటలో అది ఏర్పాటైంది. హనుమంతరాయని గుడిదగ్గర నిల్చుని ఈశాన్య మూలగా చూస్తే కోటగోడ తాలూకు అవశేషాలు కనిపిస్తాయి. కందకం పూడిపోయి పెద్ద మురికి నీటి కాలువగా మారింది. పశ్చిమంగా దాదాపొక కిలో మీటరు దూరంలో ఏరులాంటిదేదో ప్రవహించేటట్టుంది. దాని గట్టు పొడుగునా నిల్చున్న కొబ్బరితోటలు ఆకాశానికద్దిన ఆకుపచ్చ రంగు బార్డరులా కనిపిస్తున్నాయి. రోడ్డుకు, కోటకు, కొబ్బరి తోటలకు మధ్యన వున్న స్థల మంతా ఒకప్పుడు, ఖాళీ జాగాగా వుండి వుండాలి. మిట్టలు, పల్లాలు, ముళ్ళ దుబ్బులు, సర్కారు కంప చెట్లు ఈ ఊహను బలపరుస్తున్నాయి. అల్లా ఉద్దీను తన అద్భుతదీపం సహాయంతో అద్దాల మేడను సృష్టించాడని చెబుతారు. అలాంటి ఇంద్రజాలం చేతగానివాళ్ళు పొట్ట చేతబట్టుకుని ఏయే దూరప్రాంతాల నుంచో వలసవచ్చినవాళ్ళు, బ్రతుకు తెరువుకోసం ప్రకృతితోను, పరిసరాలతోనూ పోరాడవలసినవారు, నగరంలోని ఇళ్ళకు అద్దె చెల్లించుకోలేక సువిశాల భూతలంపైన తమకంటూ స్వంతంగా ఏ మాత్రపు జాగా వున్నా చాలుననుకునేవాళ్ళు తాత్కాలికమైన ఆవాసాలు ఏర్పాటు చేసుకుని అక్కడ స్థిరపడి పోయినట్టున్నారు. పాకలుగా, గుడిసెలుగా, కొట్టాలుగా విస్తరించిన ఆ వూరి చివరి వాడలో పెంకుటిళ్ళు, సిమెంటు కట్టడాలు చాలా సకృత్తుగా మాత్రమే కానవస్తున్నాయి. శాస్త్రిగారిది నాలుగు వాటాలున్న

పెంకుటిల్లు గదా, ఆ 'క్లూ' మాత్రమే ఆధారంగా సందుల్లో నడుస్తూ, గొందుల్లోకి మళ్లుతూ ముందుకు సాగిపోతున్నాను. లేమి వుండొచ్చు. బ్రతుకు బరువులుండొచ్చు. ఈతి బాధ లుండోచ్చు కానీ అక్కడ జీవన సంరంభానికి లోటులేదు. కన్నడంతో బాటు తెలుగు, తమిళం, హిందీ, మరాటీ... ఇంకా నాకు తెలియని భాషలేవో వుండి వుండి చెవిలో పడుతున్నాయి. సందు మొగదలలో భజన గుడిగా రూపుదాల్చిన గారమిద్దె. దానికి కూతవేటు దూరంలో మసీదుగా రూపాంతం చెందిన బండల కట్టడం. దానికి కొంత దూరంలో శిలువను తలపైన మోస్తూ చర్చిగా మారిన పూరిల్లు, ప్రాంతాలు, భాషలు, మతాలు, కులాలు వేరైనా 'మనమంతా మానవులం' అన్న ఒకే ఒక సిద్ధాతం ప్రాతిపదికపైన అక్కడ జనం ఒక పెద్ద తండాగా చేరి పోయినట్టున్నారు. శాస్త్రిగారిల్లెక్కడ అని వాకబు చేయకుండానే నేనొక అరగంటసేపు వాడంతా చెడతిరిగేశాను. ఎందుకు వాకబు చేయలేదని అడక్కండి! ఎలాంటి సమాధానం వినవలసి వస్తుందో నన్నదే నా భయం!

చివరికి వెదకబోయిన తీగ కాలికే తగిలింది. పెంకుటింటి ముందు నిలబడి 'విశ్వపతి శాస్త్రిగారి ఇల్లిదే గదండీ?' అని అడిగాను. మూడో వాటాలోని వ్యక్తి తొంగిచూచి "ఇదేనయ్యా! ఆ మొదటి దర్వాజాగుండా లోనికి వెళ్ళండి" అన్నాడు.

నేను లోపల అడుగుపెట్టాను. వసారాలోకి వెళ్ళి నిల్చున్నాను. హాల్లోపలికి తొంగి చూశాను కానీ అది శాస్త్రిగారి నివాసమంటే మాత్రం నమ్మలేక పోయాను. మెరుగు మాయని స్టీలు కుర్చీలు, కాశ్మీరు దృశ్యాల చిత్రపటాలు, మూలలకున్న మచ్చులపైన చిన్న సైజు అజంతా శిల్పాలు, టేప్ రికార్డరులో నుంచీ సన్నటి సంగీతం - అబ్బే, యివన్నీ గావు నా కాశ్చర్యం కలిగించినవి! హాలుకు మధ్యగా చిన్న సిరిచాప, దానిపైన వలయాకారపు పట్టాల వెంట పరుగెత్తే రైలు బండి, జానెడెత్తున్న ఒక రంగులరాట్నం. కాళ్లు సాచుకున్నట్టుగా కూచున్న ఓ రబ్బరు బుల్లి పాప' - ఊహూ, ఇవి గూడా కావు. నాకాశ్చర్యం కలిగించినవి! - ఆ బొమ్మల నడుమ సజీవ శిల్పంలా వున్న ఓ మూడేళ్ళ పసిపాప తలుక్ తళుక్కుమంటూ చెవులకు చిన్ని లోలక్కులు. మెడలో సన్నటి డాలరు చైను. రెండు జడల్ని తోరణంలా కలుపుతున్న మల్లెపూలు, నీలికాంతులు చిప్పిల్లుతున్న కళ్ళు. మోకాళ్ల కిందికి వస్తున్న పావడాపైన కుచ్చులుపోసి కుట్టిన గౌను వేసుకున్న ఆ పసిపిల్ల నన్ను చూడగానే తటాలున లేచి నిల్చుని "తాతయ్యా! ఎవులో వచ్చాలు! అమ్మమ్మా! ఎవులో వచ్చాలు" అంది. అమ్మాయి నోట మాట పెకలడంతోటే గదిలో నుంచీ శాస్త్రిగారు, వెనుకవైపు పెరట్లో నుంచీ ఆయన భార్య ఇంచుమించు ఒకేసారిగా హాల్లోకి వచ్చేశారు. "ఎవరూ! రాజశేఖరమా! అరరే, ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకు? ఎప్పుడొచ్చావు బాబూ? రా కూచో... అలా చూస్తూ నిల్చుంటావేమే! అబ్బాయికి మంచినీళ్ళు తెచ్చి యివ్వరాదూ..." శాస్త్రిగారిలా పరామర్శలు గుప్పిస్తూనే వున్నారు. నా ధ్యాస మాత్రం గులాబీ బుగ్గల ముద్దుల పాప పైన్నే వుంది.

"ఈ పిల్ల సంగతేనా! నేను చెబుతాగా!" అని తాళజెప్పి, మళ్ళీ "ఎప్పుడొచ్చావు? ఎక్కడ దిగావు? అయ్యో, నేనీ ఊళ్ళో వుండగా నువ్వు హోటల్లో దిగడమేమిటి? అన్నట్టు మీ అమ్మగారు బాగున్నారా? తమ్ముళ్ళేం చేస్తున్నారు? చెల్లెలికి పెళ్లయిందా?

ఎక్కడిచ్చారు..." అంటూ యోగక్షేమాలన్నీ అడిగి తెలుసుకున్న తర్వాత ఆయన అసలు విషయంలోకి వచ్చారు.

"ఏం చెప్పమంటావులే రాజశేఖరం! పెద్దలు దైవఘటన అంటుంటారు గదా! అదే జరిగింది? ఓ రోజు తెల్లవారు జామున నేను బయటికి వెళ్ళి తిరిగొస్తున్నాను. కంప చెట్ల కింద పిచ్చి మొక్కల నడుమ నుంచో సన్నటి ఎలుగుతో కీచు కీచుమంటూ ఏడుపు వినిపించింది. ఏమిట్రా యిది అనుకుంటూ వెళ్ళి చూద్దునుగదా, చుట్టబెట్టిన బట్టల్లో పసినిసుగు కంటబడింది. ఏం చేస్తాం? అలా వదిలెయ్యగలమా! ఇంటికి తీసుకొచ్చి మా ఆవిడకప్పగించాను. ఆ తర్వాత బాధ్యతంతా ఆమెదే!"

ఆయన ఇంకా ఏమిటో చెప్పుకపోతున్నారు. నేనుకూడా వింటూనే వున్నా ఆ మాట లేవీ అర్థం కాని స్థితిలోకి చేరుకున్నాను. నిండు పున్నమినాటి చంద్రబింబంలాంటి ఏకైక సత్యమేదో ఆ క్షణాల్లో నాకు స్ఫురించినట్టయి, మనసులో ఏవో ఆనంద సాగరాలు ఉప్పొంగిపోతున్నట్టున్నాయి. ఉన్నట్టుండి ఆ తన్మయత్వంలో నుంచీ తేరుకుని నేను ప్రశ్నించాను – "అమ్మాయికేమని పేరు పెట్టారండీ మేష్టరుగారూ?"

"సర్వమంగళ" అన్నారు విశ్వపతి శాస్త్రిగారు.

♦ *"ఆంధ్రజ్యోతి" వారపత్రిక, 1989* ♦